

DIRECCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Cadena de Cort, núm. 11.—PALMA.

PA SABORÓS

un pobret de Cristo, que carregat de misèria, empès per la fam, qu' a poch a poch li roba les forces, axí com roega un corch sa fruyta, esgrogahit y testenetjant, de porta en porta y per amor de Deu demana almoyna, ¡quin conçol quant troba un cor compassiu qu' ab ma amorosa y delicada, de bon grat li ofereix un boçinet de pa, que son còr conforta y agombola l' esperit: ab quin pler s' assacia ab aquell pa amanit per la caridat! li troba dolçor de mel aromática y ensaborintlo no 's barataria ab aquells qui, per satisfer sa gola, tasten les carns més saboroses, trian dels aucells més exquisits, cercan un nou pler en los pexos més mals d' haver y s' afartan ab els manjars més costosos.

¡Cuántes ànimes hi ha que son com aquell pobret! plenes de miseris y necessidats, sens forces per fer obres bones, viuen morint, tot los falta; son lo meteix d' un arbre que te ses rels dins pedra closa y de bades cerca una llivanya, no troba una mica de conror, ni un poch d' homitat, ni una gota de llecor: par que no tengan sava y... ni una flor, en la primavera, ni una fulla, ni un aucell que canti dins son brancam raquílich y nuu ses amoretes, ni un fruyt en l' estiu.... com si no li arribás lo rou del cel. Y aquestes ànimes desdixades, més qu' el pobret, puix al manco coneix aquest sa necessitat y demana una mica de pa, mentres elles, com un malalt qu' es tan greu sa malaltia que ja no sent els dolors, es tan gran sa flaqueza que, perduda la gana, ja avorreix l' aliment; aquestes ànimes desdixades no trobarán una ma carinyosa que los acost un trocet de pa saborós a sa boca, un cor caritatiu que los prech que 'l vullen pendre?

El cor de Jesús, nostron Deu y Senyor, era tot amor y compassió y no volgué que may faltás el pa ab que 's nodrissen les ànimes y per ferho compendre als bons dexebles, abans de dirlós quin era aquest pa, los dava una semblança de lo qu' havia de fer ab un miracle de sa ma omnipotent.

Conta S. Joan que tan embadalits estavan els dexebles qui seguían al Bon Mestre, qu' ascoltant ses paraules de vida eterna, sols no 's recordaven de menjar. Se posá el Bon Jesús demunt un pujel

y mirant aquell estol de més de 500 homos, digué a un dels Apòstols: No vull que s' en tornen dejuns, ¿com ho farem per asseciarlos a tots? Mestre, li contestá S. Andreu, un jovenet du cinch pans y dos pexos ¿però que son cinch pans per tanta gent? Los prengué el Bon Jesús, va fer asseure tothom, benehí aquells pans, hi posá la seva mayna, maná als Apòstols qu' en dassen a tothom y... ¡marevella! be 'n repartían els Apòstols, may s' acabaven ¡be 'n repertían, l' amor de Deu per tots basta, no s' acabava 'l pa, n' hi hagué per tots a voler y assaciats que foren, ne sobraren 12 canastres: menjant aquell pa d' ordi, com si fos pastat per mans d' àngels, havían sentit una dolçor no coneguda y coma ubriachs de pler, agrahts per el benefici, admirats d' aquell prodigi el volian fer rey; però el Bon Jesús fugí tot sol cap a la muntanya.

Pochs dies després, parlant ab sos dexebles d' aquell miracle y esplicantlos de qu' era semblança aquell pa, los deya: «Mon Pare vos dará el pa de Deu, devellat del cel; jo som el pa de vida; el pa que vos donaré es sa meua carn, es meu cos; el vos daré perque tengau vida abundosa, perque don fortaleça a vostron cor, no fos cosa desmayasseu mentres caminau per los camins de Deu: tot aquell que 's nodrirá ab aquest pa viurá per a sempre; si no menjau aquest pa, sa meua carn, no tendreu vida, será eterna vostra mort.»

Vat' aquí, idò, quin es el pa que dona vida a les ànimes: l' *Eucaristia*. Demunt l' altar s' hi renova cada dia aquell miracle. El cos de Cristo par que cresca y 's multiplic; sovint s' hi acostan els cristians, tots reben a Cristo, y per molts que sían, encara queda son cos sencer: A l' Iglesia tots hi tenim taula parada: els sacerdots, altres Apòstols, sols dexijan repartirlo als cristians y los pregan, los demanan que s' hi acosten, los mostran la necessitat que 'n tenen, el profit que 'n treuran. El Bon Jesús desde el Sagrari par qu' a tots nos diga: «Vina, fillmeu, t' esper fa estona, l' anyellet blanch, sens taca, ja está sacrificat, la seva carn ja está demunt la taula, tot está aparellat: del pa saborós, del bon ví, testen: qui te 'n allunya? perquè no vens? mon cor es calzer de mel dolcíssima, ensaborilá: mira, aquest cor, tresor de tota riquesa, font de tota delícia, aquest cor es per tú, es tot per tú.... No t' afanyis cercant el pa de la terra, que poch val; jo 't daré la meua carn, pa saborós que

te dolçor de gloria, tant, qu' umpl de pau y conhort; qui 'l tasta assaciat queda, ja no l' atormentarà pus la fam, es tant bo, que com més ne menjan, més desitj ne tenen....

¡Qu' es de trist sentir aquesta veu y veurer tants de cristians que, girantlí s' esquena, li fan el sort, cuant l' Iglesia los mana per son be lo qu' ells haurían de demanar ab llágrimes en els ulls, que repian el cos de Cristo, cegats per les passions, per un qué dirán, ni un pich y tot a l' any lo volen rebre; rebutjan el pa de vida.... ¡ay de ells!, oh, diu la paraula de Deu: no tendrán vida, morirán per a sempre!

Nostres ánimes son com un arbre raquílich, malaltís, que no fa gens de fruyt, cerquem idò la sava que nodreix l' arbre esponerós de la virtut, l' *Eucaristia*, y darem cullita abundosa de bones obres: som pobrets desvalguts que per viure hem de demanar almoyna; si no volem morir de fam, si tenim el còr assedegat, no anem a assaciarnos en les cisternes d' aygües embaçades, corrompudes, qu' aprop tenim la d' aygües vives, l' *Eucaristia*, el *pa saborós*.

MOSSEN SEGISMÓN.

¿MORT O VIDA?

Mira que 't pot succehi,
ánima en pecat mortal:
manjant del Pa celestial,
que es un aliment diví,
prens medicina ó veri.

Posa 't sobre 'l pit la má,
cuant t' en vas á combregá:
VIDA eterna verdadera
es p' els bons; mes, considera
que p' els dolents, MORT serà.

FOLKLORE MALLORQUÍ

REFRANS

Si vols estimar ta patria, estima abans ta llengua, deya un dels més anomenats escriptors del nostre renaixement lliterari.

Y com á la llengua no se l' estima, més que conrant-la com s' ho mereix, tasca de tot bon mallorquí es portar la pedreta que ajud' á bastir l' edifici, que sia com la llar ahont hi trobi gombol la nostra llengua.

Bé 'ns plau veure á la jovenèa aprofitada d' avuy en día treballar per esta empresa, vessant entusiasme, arreplagantse baix del gonfaló que ben enlayrat portaren y encare portan los pochs que n' han romás d' aquella colla de mestres, que de trenta anys enrera hi han endreçat tota la força del seu enteniment y l' entusiasme del seu còr.

Traballant cadascú ab la mesura de ses forces, camp hey ha per corre tothom, ja desenterrant les rellíquies que amagades y desconegudes jauen en el fons de les nostres esgleyes y arxius, bé illuminant l' obscuritat que dins la nostra historia hi regna encare, ab la flama de l' enteniment y la llum de la rahó, ò llevant lo pam de polsaguera que 's menja el nom y corca les obres de tants de varons senyaladíssims, antepassats nostros, ben enfora coneguts y estranys á dins ca-nostre, que cavaren y afirmaren los fonaments primers de l' edifici, qu' avuy nosaltres mos esforçam en restaurar de les injuríes del temps.

Petits som noltros y per lo meteix petita es la pedreta que hi portam; però hem malavejat fer

un aplech de tots els refrans que á Mallorca havém ohit dels llavis del poble, qu' es al cap darrer, qui millor serva aquestes formes de pensaments sencilles, però agudes y sentencioses, que moltes vegades expressan veritats profundes, y que nascudes de l' experiència s' han fet delus comú y romanen dins la llengua.

Refrans mallorquins

Al bou per la banya y al homo per la paraula.
Ahont no n' hi ha, que no n' hi cerquin.
Amor de senyor no es alou.
Aquesta coua no es d' aquest vadell.
Auveya de molts el llop la se menja.
Any de aubons, any de caveyons.
A la dona y á la cabra corda llarga.
A porta tancada el diable s' entorna.
Ahont s' hi fa foch, fum ne surt.
Ab panxa buida no hi ha alegria.
A ca magre, moltes pusses.
A ca vey no hi ha *cus*, *cus*.
A qui s' unta de mel, ses mosques lo menjan.
Agost y veremá, cada día no 's fá.
A gent bèstia, campana de fust.
A pare guanyador, fill gastador.
Ans que 't cas' mira lo que fas.
Ab pá y ví se passa el camí.
Axò es sa ganancia de na Peix frit.
Allá hont vas, fé com veurás.
A cavall donat no li mires el pel.
Al bon entenedor poques paraules.
A sants y minyons, no los promets que no'ls dons.
Axò es perdre el temps y la llevó.
A ca un penjat no hey anomenis la corda.
Axò no es com bufar y fer ampolles.
A bon gat encomanas el formatje.

JOAQUÍN DOMENECH.

(Continuará.)

¡QUE BE QU' ESTAU!

(RECORD FILIAL)

De l' aspre costa d' aquesta vida
per l' empitada 'm vareu deixar,
¡oh, quina falta m' ha fet, mon pare,
la vostra ajuda per pujar dalt!

Cuand vos n' anareu jo encare vehia
llumets de ditxa desde allá baix,
mes, lo qu' es ara, que hi som devora....
¡casi á les fosques tots m' han deixat!

Vos ja us queixaveu de qu' ecsistia
més que de bona falsa amistad,
si ara tornasseu vos queixariáu
de que 'n la terra... ¡ja tot es fals!

Per tot impera 'l positivisme;
ben clars se contan els cors lleals,
y estrets p' els llassos de... ¡l' ignorancia!
á molts ofega la vanidat.

Per això al creurer qu' ab plahent dulçura
disfrutau ara d' etèrn descans,
vos teng enveja y lo meu cor crida:
¡benvolgut pare... ¡que bé qu' estau!

A. GARCÍA ROVER.

CADA COSA A SON TEMPS

Adoració de la Creu en el Divendres Sant.

Agios o Theos, Agios Ischyros, Agios Athanatos, Eleison Imas

LA adoració de la Creu en el Divenres Sant! ¡Què imponent y conmovedora es aquesta cerimonia! El meteix Pontífice y sos Cardenals, Bisbes y demás ministres del santuari, sens distinció de categorías, la adoran descalços fentli antes tres reverències profundes, repetint en cada una d'elles: *Adoramus te Christe, et benedicimus tibi, quia per Sanctam Crucem tuam redimisti mundum!* Te adoram, oh Cristo, y te beneim, perque ab ta santa Creu redimires al mon.

El rey y tota la familia real d'Espanya que, donant exemple á sos vassalls sol acudir á tal funció relligiosa, fa us ab honra propia y de tota la nació, de la més hermosa de ses prerrogatives: la del perdó de reos sentenciats á mórt. Dins una palangana de plata, en l'acte meteix en que está ajonollat per adorarla, li presentan algunes sentències dels comdemnats á s'última pena, y posant llavores S. M. sa ma dreta demunt elles diu ses sigüents solemnes paraules: *Jo perdon aquestes reos, així Deu me perdón.* Adora, després, la Creu ab tota la Cort y familia real.

Aquesta piadosa práctica es remembrança de un'altra antiguíssima; de quant el poble hebreu obtenia de ses autoritats el perdó d'un reo de mort, ab motiu de la solemnidat de la Pascua, que, com diuen els evangelistes, volia concedir Pilat á Jesús, sent preferit per el poble Barrabás.

En totes les parroquies se practica igual funció assistint-hi juntament ab les comunidats, les autoritats locals y la gent més piadosa. Tots adoran la Creu, símbol de Redenció, y humils imploran de Deu el perdó; y mentres que el celebrant y ministres, sacerdots y seglars van de dos en dos postrantse devant la Creu, canta el clero ab magestat y pausa, dividit en dos coros el cant dels Improperis que conté les queixes de Deu al seu poble, á causa de sa ingratitude, als grans favors que en diferents temps li havia dispensat. Li recorda quant lo alliberá de la esclavitud d'Egipte, li obrí camí axut per entre les aigos del mar Roig, lo va mantenir en el desèrt y castigá als capitans cananeus; en recompensa de lo qual el meteix poble ara lo assota, corona d'espines, lo disciplina y clava á una Creu.

Una part del cor canta lo sigüent: *¡Poble meu, qué t' he fet? En qué t' he enutjat? Responme.*

Perque te vaig treurer d'Egipte, vares preparar una creu per ton Salvador?

Y respon s'altra part del Cor: *Agios o Theos, y canta el primer Sanctus Deus, y alternant diu el segon: Agios Ischyros, y el primer Sanctus Fortis, y el segon Agios atanhatos, eleison imas, y el primer coro: Sanctus immortalis, miserere nobis.* Seguexen després les demás estrofes de dit cant: *Perque te vaig conduir coranta anys per el desert, te vaig alimentar ab el maná, y te vaig conduir á una terra deliciosa, preparares una creu á ton Salvador.*

Y els coros responen alternant, á cada una de dites queixes, ab alguna de les citades paraules: *Agios ó Theos, agios ischyros etc....* formant així un compost vertaderament inspirat y hermós.

¿Què signifiquen aquestes paraules? Son paraules gregues y tenen el meteix significat que ses llatines *Sanctus Deus, Sanctus Fortis, Sanctus Immortalis, miserere nobis;* que vertides en el nostre

dialecte son: Sant Deu, Sant Fort, Sant Inmortal, teniu misericordia de noltros.

Comprenen el celeberrim Trisagi baixat del Cel per un nin angelical, segons creència fundada, antiga y grave tradició. El qual nin, fonch prês per forsa invisible y pujat en l'aire fins que el perderen de vista desde les campinyes de Constantinopla, ahont havia gran multitud de gent implorant la Divina clemencia, per causa de espantosos terratremols. Quant torná devallar, contá molt conmogut haver sentit cantar als angels del Cel s'himne popular que tant se repeteix y fa èco baix les voltes dels nostros temples, en moltes y frequents ocasións. Es un fet històrich, innegable, que aquest hermós y santíssim Trisagi, fou aprovat y solenement cantat en el Concili ecumenich general de Calcedonia; succés que va contribuir molt á extendrerlo més y més per les Iglesias d'Orient, y molt poch després per les d'Occident. Intentaren els *eutiquians* (heretjes ó partidaris d'Eutiques) abusant de les paraules del Trisagi y dirigintles á les tres persones de la Santíssima Trinidat, fundar y donar consistencia á sos abominables errors; però la Iglesia Catòlica, ab divina sabiduría è inspirada per l'Esperit Sant, introduhí l'himne dels angels del Cel en la liturgia sagrada del Divenres Sant, maná cantar-lo ab grave entonació, mentres que els feèls adoran la Creu, senyal veneranda de la redenció humana, y dirigir tan incomparable pregaria, no á tota la Santíssima Trinidat, sinó directament á Cristo, vertader Deu y Homo, y com á tal, Cap y Rey ab potestat suprema y plena jurisdicció en el cel, en la terra y en los abismes, y per consegüent, Senyor de quant es y viu; Deu inmortel, sant y omnipotent; que sortint del sepulcre y vencent la mort, ressucitá per may més morir.

Ara, si els nostros lectors, moguts per santa curiositat ó ab objecte de ilustrar sa pietat, volen sabrer el motiu perque la Iglesia conserva en la lliturgia, tant les sobrescrites paraules gregues, com altres purament hebrèas ó siro-caldeas, tals com: *Golgota* ó sia *Calvaria*, lloch de les calaveres, paraula siro-caldea; *Corban*, tresor del temple de ahont foren preses les trenta monedes pagades á Judas, també siro-caldea; *Haceldama*, camp de sanch, *Gabbata*, trispol de pedra, totes siro-caldeas; *Parasceve*, preparació, *Parasceve*, anomenavan els juhèus la feria VI, el nostre divenres, perque en tal día solian deixar preparat lo necessari per la celebració de la festa del Dissapte, *Sabaoth*, hebrèa pura, que significa ecsèrcits, milicia, fortalesa; *Eli, Eli, Lamma, Sabactane*, siro-caldea que el meteix Evangèli tradueix en llatí: *Deus meus, Deus meus, quare dereliquisti me.* Apoyats en graves autors, porèm afirmar que així ho ha determinat la Iglesia en obsequi á les l'engües de les lliturgies apostòliques, consagrades y agermanades fins á un cert punt, desde la inscripció posada demunt el cap del Redemptor en la Creu, escrita en hebrèu, en grech y en llatí.

MOSSEN J. B. ENSEÑAT.

SANTS Y FESTES

DE LA PRESENT SETMANA

- Dia 26. Dilluns.—S. Teodoro, bisbe y mr.
- Dia 27. Dimars.—S. Juan, ermitá.
- Dia 28. Dimecres.—S. Sixto, papa.
- Dia 29. Dijous.—S. Quintín y S. Jouás, mrs.
- Dia 30. Divenres.—S. Juan Clímaco, ab. y conf.
- Dia 31. Dissapte.—S. Amós, prof. y mr.
- Dia 1. ✠ Diumenje de Passió.—S. Venanci, mr.

SETMANA FRITA Y AB ESCABETXO

¿Aquí qué passa?

Aquí els catòlics som una colla de *beninonis* a qui 'ns falta *sa d' es bril* ó al manco mos manca es *dó* de sebrer *distingí*; lo cual s' explica ó perque som massa *plástichs*, judicam ses coses sensa sortí de ca-nostre, sabent sols lo que passa p' el mon per lo que mos diuan es *diaris* y donant fé cega y com á vengut de *lo alto* á tot lo escrit ab lletra d' estampa, ó perque 'l bon desitj y zel per la causa catòlica mos fa dilatá sa nineta dels nostros uys, y, per veurerhó més abultat, encara mos hi aplicam á la vista un vidre d' augment.

Parl dels catòlics ilusionaris que creuen que perque ses iglesies s' umplen de *feèls* (y sobre tot de *feèles*) els diumenges decapvespre á ascollá (ó *sentí* ó *presenciá*) els sermons cuaresmals, se creuen qu' hem reculat alguns sigles y que, per miracle, mos trobam altre pich de plè dins s' *edat d' or* del catolicisme. ¡Oh candidés! Si axó no es somiá pessetes un qui no té un cèntim per fer ballá una monèa, no sé lo qu' es somiá... de despèrts.

Qui diga, deya un bon homo carregat *hasta los topes* de bona intenció, diumenge passat, al sortir del sermó: qui diga que no hi há catòlics, mereix una garrotada... ¡Infelís, volia jo contestarli, llástima que no pugas mori ab sa creu d' ets aubats!

¡Y cuants n' hi ha que com aquest duen forsa de toix á n' es front y de sa llana que los porian tondre á n' es clotell hey hauria per ferne un matalás ahont s' hi agombolaria gojós es *somni de l' innocencia*!

Els catòlics de lluita, els que saben que dos y dos fan quatre, els mariners experimentats de la nau catòlica, avessats als grans temporals, s' alegran de la bonansa; però el seu frenésí no 'ls fa aná á dormi tranquils á la cambra, perque saben lo que es la *mar sorda* que encara que parezca una *bassa d' oli*, per devall hi ha *rissaga* y una correntia que si no badan els uys, prest encallarán dins s' arena ó embarrancarán demunt ses roques y *escuys* de la còsta.

Els catòlics que no duen *cucales d' ilusió* ploran com Jeremias sa desolació d' aquesta *Jerusalem*, quals fonaments indestructibles posá Cristo son fundador y que per incuria dels moradors s' inimich etèrn de ses nostres creències está empenyat á ferho fer flamada (y no hu logrará) y al efecte alsa, su ran les seues, tendes de campanya que, com á llogueres y fosques covotes (*spelunca latronum*) s' hi alojan grans batallóns de fills ingrats d' una mare altament bona (l' Iglesia) á qui volen arruiná donant sa prova més evident del més baix dels vicis: el desagrahiment.

No mos fassem ilusions: no foguem de sa realitat, no prenguem per molins de vent ó guardes de xots els escèrcits formidables del nostro inimich.

¡Oh!, se 'us dirá: dins ses iglesies no hi cab pus gent. Ah!, tampoch n' hi cab pus dins ses tavernetes ni cafetins, dins els cassinos y cafès, dins la Rambla y es Born; p' es Moll, per sa murada, p' es Moliná, p' el Terreno y Porto-Pí; á cada penyeta, desde Cá 'n *Pastilla* de s' Arenal fins ó sa *Calela* de Santa Ponsa, hi ha una canyeta de pescadó *aficionat*; sa badia está sembrada de bots, *gussiets* y balandres y en cap hi navega el pescadó de professió (aquests solen pes-

cá *turques* p' es Mollet)... ¡Creis que tota aquesta gernació que va de *vegues* els diumenges y festes va á n' es sermó?, ni á missa tan sols, *salvo* honroses escepcions. Més hi ha: aquests, per un glop d' aygordent s' alsan contra Cristo, y els catòlics ab totes ses infalibles promeses de benaventuransa no se donan en cor per replegarse devora sa bandera catòlica per defensar á Cristo.

Catòlics axí, son *impedimenta* que entorpeix ses marxas en el camp de batalla. Es hora, si, es hora de que els que están de centinel-la al devora de la Creu sapian sumá, restá, multiplicá, dividí y coneixer es números *homogéneos* y *heterogéneos*.

¡Es hora de destriá es blat de sa paya! Poch es s' or, y encara... no es or lo que lluu.

Sa meua *cartera* du *fullet*, y sa *trompeta* d' en Moll va un tó baix.

TOMÁS D' ETS AMBUYS.

CREPELLS Y DOLCETES

Ilustració.—*La llevantina*, revista *artística-literaria*, nos ha visitat ab lo n.º 2 (no mos arribá el primer.) Es una nova *veu* de les aspiracions de Catalunya, Valencia, Mallorca y Rosselló.

Agrahim la visita; sia ben arribada.

La llegirém gustosos y nos ocuparém d' ella. Queda establert el camvi.

Bon número—Reberem el que *La Creu de Montseny* dedica á Sant Jusep, notabilíssim per les vint composicions que conté de totes de poetisses catalanes y mallorquines; ram de flors mistiques ofert al cast Espos de la Verge Inmaculada.

Recomenam, altre pich, aquest valent setmanari regionalista catòlich.

Bé ferm.—El nostro colaborador Mossen Miquel Gayá, dimecres passat, se desplegó amb una *carta uberta* demunt *El Ancora*, verbo el Regionalisme a Mallorca, que diu cla y llampant lo que sobre l' assunto es hora de que tot-hom sapiga. Axó es, que *dins el moviment regionalista s' hi alsan bubotes*, tenguent un *gran corch*, y es que *'l volen separar de Dcu...*

Lo meteix creu veurer la nostra MALLORCA, y per axó, está á la mira, per ara, y no pren cartes en aquest joch.

El nostro regionalisme ha de dur per lema: *Patria, Flè, Trabay, Virtut*; y sinó, no 'n serém.

Bona vetlada.—Ho fou la que dilluns passat, els obrers catòlics de Palma dedicaren á son Patró Snt. Jusep.

Presidí el Sr. Governador y disertá el Sr. Rector de Sant Nicolau. Un obrer llegí un *ensayo literario sobre la Felicidad*, y la secció de música també se lluhí.

Aquest es el modo de dirigir els obrers cap á la verdadera regeneració. Agrahim l' invitació rebuda.

Per falta d' espay no publicam avuy la secció de *Entreteniments*. Anirá en el siguent número.

Imprenta de José Mir—1900

MISSES

NOVES

A s' imprenta d' aquest setmanari (Cadena de Cort n.º 11) s' ha rebut aquests dies una bona remesa d' esqueles y tarjetes cromo-litografiades de molt de gust y que surten barato ferm, apropòsit pera participacions de MISSES NOVES.

Aquells qui vulguen un trabay primorós y acabat, fet tot d' imprenta, axí meteix quedarán ben servits, pues aquesta casa conta ab riquíssimes colleccions de tipos, vinyetes, *clichés* y adornos fets aposta, se pot dí, pera feynes d' aqueix gènero.